

VALGFOREDRAG VALLE HOVIN

Retter vi blikket ut over Norges grenser ser vi en verdensøkonomi i ulage. Det er i dag over 25 millioner arbeidsledige i industrilandene. Samtidig ventes den økonomiske veksten ute å bli svak i de kommende år.

Det betyr at også vi i Norge går vanskelige tider i møte. Situasjonen krever fast styring. Dette kan bare en Arbeiderpartiregjering gi. Bare en slik regjering

2.

vil ha et klart handlingsprogram. Mellom de borgerlige partiene er det stor sprik.

Ved dette valget har Arbeiderpartiet hatt fem store saker som peker framover:

- Arbeid for alle
- Forsvar for velferdsstaten
- Oljen for hele folket
- Likestilling og demokrati
- Sikkerhet, avspenning og fred

Vi har ikke valgt disse sakene fordi de er lette eller populære. Tvert om: Det er tunge og vanskelige saker

der løsningene krever noe av oss. Vi har valgt dem fordi de avgjør vår framtid som folk.

Arbeid for alle er Arbeiderpartiets fremste mål. Skal vi løse problemene for ungdom, eldre, kvinner, distrikter og funksjonshemmede, må vi stadig skape nye arbeidsplasser. Arbeiderpartiet har vist at det er mulig. Fra 1973 er det skapt en kvart million nye arbeidsplasser i Norge.

En annen hovedsak er forsvar for velferdssamfunnet. Velferdsstaten er truet hvis sysselsettingen svikter. Uten arbeid for alle blir det heller ikke mye velferd. Men velferden trues også hvis solidariteten svikter. Vi vet jo at problemene i et moderne og komplisert samfunn

ikke lar seg løse av den enkelte alene. Også de sterkeste av oss kan bli rammet av ulykker eller motgang. Derfor er et solidarisk samfunn til fordel for alle. Derfor trenger vi politisk evne og vilje. Vilje til felles innsats. Vilje til å bruke samfunnets ressurser til beste for de som særlig trenger det.

Å lokke med store skattelettelser slik Høyre gjør, er å angripe velferdssamfunnet. Det er å skape urealistiske forestillinger og forventninger. Det er å skape økt press og økte krav. Det er en farlig appell til misnøye og til svekket solidaritet. Godene må betales. Velferdsstaten trenger et sterkt økonomisk grunnlag. Summen av borgerlige løfter og overbud vil øke inflasjonen kraftig. Borgerlige

sprik i sentrale politiske spørsmål vil gi handlingslammelse hvis vi får en borgerlig regjering. Begge deler vil undergrave vår økonomi - og dermed velferdssamfunnet.

Vi trenger enda mer en sterk styring av økonomien - og vilje til solidaritet - i internasjonalt vanskelige tider som vi nå er inne i.

Fjernsynet har de siste månedene vist oss ungdomsopptøyer som har skremt mange. Hva er det egentlig som foregår? Det finnes sjelden enkle svar på vanskelige spørsmål. Ungdomsproblemene er vanskelige.

Dette er bakgrunnen for den aksjonsplanen Regjeringen har lagt fram nylig. Det er nå nødvendig å få til konkrete og raske tiltak i kommunene, rettet mot foreliggende innsats for unge mennesker.

Vi vet at miljøet rundt familien har endret seg sterkt. Dette stiller krav om nye tiltak og vilje til å se en ny virkelighet i øynene.

Vårt svar er at miljøet omkring familien må formes etter familiens behov. Det er ikke nok å si at familiene må styrkes. Vi trenger barnehager, ungdomsklubber, avlastning, bolig, treffsteder - og etter hvert: rett til nedkortet arbeidstid for de med særlig behov.

Vern om familien betyr også å styrke den ytre avlastningen for familien. Vår politikk vil stimulere samspillet mellom familiene, nærmiljøet, skole, arbeidsliv og frivillige organisasjoner. Dette er også rammen for aksjonsplanen.

Vi satser på tiltak som kan hindre at ungdom må ha behandling. - eller blir skrevet ut til gata som oppgitt av behandlingsapparatet. Tiltakene knytter seg til arbeidslivet, skole, familie og fritid.

Regjeringen vil gå til kamp mot ungdomsledigheten. Ikke all ungdom som vil ha jobb, kan få det. Vi har nådd

mange gjennom Ungdomsgarantien. Vi vil forsterke dette arbeidet. Vi vil gjøre alt for å motvirke ledighet. Vi vet at dette fører til en hengemyr av andre problemer - i forhold til yrkesliv, behandling, bolig, rus, økonomi, kriminalitet.

Vi må utløse og mobilisere de unges ressurser. Vi må ta unge mennesker på alvor ved å gi dem ressurser og ansvar. Ungdommen selv er landets viktigste ressurs.

Vi vil skape flere arbeidsplasser for ungdom i offentlig virksomhet og bygge ut arbeidstreningstiltakene for ungdom med særlige problemer. Vi vil utløse initiativ - ta vare på ideer. Ungdomskulturen, egenaktiviteten,

skal få vekstmuligheter, ikke kveles i fødselen. Når flere hundre rocke-band er igang landet rundt, må de få steder å være. Grupper av unge og eldre ønsker seg represjonsverkesteder, musikk, teater, treffsteder. Et Virkelysten skal få muligheter for varierte utløp.

I den kommende regjeringsperioden, fra 1981 til 1985 vil antall eldre øke med 43 000. Dette alene vil gi økte utgifter til pensjoner på nær 14 prosent. Men det ville være helt feil å se på de eldre som en belastning eller byrde for samfunnet. Det er en myte at de gamle stadig blir mer skrøpelige mentalt og fysisk, eller at samfunnet ikke har bruk for dem.

10.

De fleste eldre er betydelig friskere og mer vitale enn mange tydeligvis tror. Mange eldre har et for pessimistisk syn på sin egen aldring. Mange plager ses på som en følge av alder, selv når det dreier seg om sykdom som kan behandles hvis de oppdages i tide. Å forebygge sykdom blir derfor viktigere også for de eldre.

Storparten av alderdommen kan være en aktiv tid for de fleste. Politikken må ta sikte på å fjerne det som hindrer de eldre å utnytte sine evner og erfaringer. Et ledd i dette er Regjeringens forslag om å kunne kombinere arbeid og trygd, og å gjøre overgangen til pensjon mer smidig.

For vi trenger de eldre. De sitter med viktige erfaringer. De har en ressurs det er mangel på: tid. Disse ressursene må nyttiggjøres og formidles, ikke minst til unge mennesker. Vi skal ikke løse de eldres og ungdommens problemer hver for seg. Tenk hva de eldre har å lære bort! Bringes de eldre og de unge sammen - kan det bli færre problemer å løse for begge grupper. Og vi kan ikke sette behovene hos de to gruppene opp mot hverandre. Vi føler alle et sterkt ansvar for at de eldre kan sikres en trygg og rik alderdom. Men vi vet også at de eldre - som de yrkesaktive - har erfart hvor viktig det er for et samfunn å gi den oppvoksende slekt et miljø med muligheter, utfordringer og ansvar. De skal være med å bygge grunnlaget for samfunn og fellesskap i dag og i morgen.

De fleste eldre bor hjemme, og klarer seg godt med sjelden eller ingen offentlig hjelp. En del eldre trenger stadig og mye hjelp for å kunne bo hjemme, eller i aldersbolig. De må få et variert hjelpetilbud, slik at de ikke trenger opphold på institusjon - eller kan utsette det.

Regjeringen vil sikre at flest mulig eldre som ønsker det kan bli boende hjemme. Dette vil bli fremmet ved å

- bedre levekårene for de dårligst stilte pensjonistene
- bidra til at eldres behov og interesser i større grad kan tas vare på gjennom planleggingen og virksomheten på ulike samfunnssektorer

- bidra til å sikre de eldres deltaking og medinnflytelse i saker som angår dem både sentralt og lokalt
- stimulere kommunene til fortsatt å bygge ut tjenestetilbudet utenfor institusjon

En hensiktsmessig bolig er ofte avgjørende for om den enkelte kan bo hjemme. Regjeringen legger derfor stor vekt på å bedre de eldres boforhold ved utbedring av den eldre boligmassen, særlig i sammenheng med byfornyelse.

Når vi ser på de to gruppene jeg har talt om - de eldre og ungdommen - er det en konklusjon som er klar: Innsats krever penger - mange penger. Derfor lover Arbeiderpartiet

ikke store skattelettelser - det er uansvarlig og uanstendig når vi ser på truselen mot mange unges hverdag og trengselen i mange eldres. Vi tror ikke fellesoppgavene kan løses ved appeller til egeninteressene.

Vi har i det siste hørt mye om problemer ved sykehusene. Enkelte har snakket om krise, men det er meningsløst. Norge har den høyeste sykehus-standard i verden, og den er bedre enn noen gang.

Sykehusene er i hovedsak fylkenes ansvar. Det er en sterk vekst i utgiftene og overgangsvansker ved en ny finansieringsordning som har skapt problemer. Regjeringen tok for en tid siden kontakt med Norske Kommuners

Sentralforbund for å få situasjonen bedre klarlagt. Regjeringen har, etter å ha sett på saken, nå funnet det riktig å styrke kommunenes økonomi med 190 millioner kroner. Dette skulle gjøre det mulig å opprettholde den virksomhet ved sykehusene som er forutsett.

Skal vi utdype velferdsstaten, er det ikke dekning for løfter om store skattelettelser. Skattelettelser må føre til nedskjæring av velferdsgoder.

Høyre har i alle år lovet skattelettelser. I løpet av 1981 har de satt fram følgende løfter:

1. Personskatten reduseres med 7 milliarder på 4 år. Dette står i valgbrosjyrene fra Partiet Høyre.

16.

2. Bedriftsskattene reduseres på en rekke punkter - dette står i stortingsdokumenter
3. Investeringsavgiften tas bort i løpet av få år.

Det årlige skattetapet av disse forslagene er omlag 12 milliarder eller en åttendedel av statsbudsjettet.

Vi har sett at Willoch vil løpe fra løftene. I Aftenposten 31. august sa han at de 7 milliardene gjelder i forhold til 1979. De 3 milliardene som Regjeringen alt har gjennomført skal altså trekkes fra. Da er det straks bare 4 igjen.

Videre sa Willoch i Aftenposten at reduksjonene skal komme "skrittvis" og bare hvis vi virkelig får den økte økonomiske veksten som Høyre påstår deres politikk vil gi.

Med dette ble skatteletten skutt langt ut i det blå. Høyre skaper på ny uklarhet ved å kjøre en sikk-sakk-kurs. Nå har både han og Presthus bekreftet vesentlige deler av løftelisten ovenfor. Og alt skal gjennomføres på 4 år.

Men hva med de økte utgiftene? De tre partiene gir i sin fellesinnstilling en lang rekke løfter om økt innsats for mange gode formål. Forsvaret, sykehusene,

veiene, barnefamiliene, er bare noen få av alle områder de påstår skal tilgodeses med større bevilgninger.

I Aftenposten denne uken sa Willoch: "Lettelser må kombineres med mindre vekst i de offentlige ytelser til å begynne med." Presthus sier: "De fleste offentlige utgiftsposter må få lavere vekst".

Betyr dette at de områder der de borgerlige har lovt større innsats enn regjeringens langtidsprogram, skal få mindre "til å begynne med"? Det er den eneste mulige konklusjonen vi kan trekke ut av all forvirringen fra Høyres side.

Arbeiderpartiet har gjennom hele valgkampen påvist at Høyres løfter ikke henger sammen. I Aftenposten innrømmet Willoch i virkeligheten det samme. Han slo av på skatteløftene. Han slo av på løfter om økt innsats. Alt ble skutt ut i en usikker framtid.

Høyres løfter tilsammen gir et regnestykke som ikke går opp i det hele tatt. Det som er Høyres eneste trøst er at større vekst etter hvert skal løse problemene. Men hva er erfaringene? Under Borten-regjeringen var veksten lavere enn både før og etterpå. I Sverige og Storbritannia er det ikke imponerende resultater av den såkalte vekstfremmende politikken.

20.

Det eneste den har utløst i Sverige er en serie med regjeringskriser - 4 regjeringer på 5 år.

Mens Arbeiderpartiet har et klart program, er det innhyllet i tåke hva de borgerlige partier vil gjøre, hvis de får regjeringsmakten.

I tillegg til den uklarhet som er skapt omkring Høyres program, skal vi huske at partiprogrammene til de borgerlige partier spriker sterkt. En borgerlig regjering må bli svært så handlingslammet. De har forskjellig syn:

- i abortsaken

- i skattepolitikken
- i oljepolitikken
- i energipolitikken
- i alkoholpolitikken
- i konsesjonspolitikken
- i distriktspolitikken
- i landbrukspolitikken
- i likestillingspolitikken

Dette er betenkelig i de vanskelige tider vi går imøte - fordi landet nå mer enn noengang trenger en nøktern og fast styring. Ellers vil den økonomiske utviklingen svekke grunnlaget for velferdsstaten.

Dessuten vet vi at sterke krefter innen Høyre vil presse for de skattelettelser som er lovet. Også disse krefter må høres når de politiske kompromissene skal utformes. Det setter også velferdsstaten i fare. Det er ikke til å komme forbi at viktige offentlige ytelser i tilfelle må skjæres ned. Bli det helse, skole, samferdsel? Vi vet det ikke. Og de vet det ikke.

Vi står altså i en politisk situasjon der det ene alternativet -Arbeiderpartiets - står klart for velgerne. Vi har lagt fram et arbeidsprogram og et langtidsprogram for regjeringen som er mer detaljert. På den andre siden står tre partier med programmer som spriker på en rekke avgjørende punkter.

Bli det en trepartiregjering, vil den bli omtrent som en trehjulssykkel - med ett stort hjul og to små. Høyre vil være det store drivhjulet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet de små støttehjulene.

Det store vil bestemme retningen. De to små må følge etter eller hoppe av lasset. Resultatene fra Sverige taler sitt språk: 4 regjeringer på 5 år. Har vi råd til en slik utvikling - også her hjemme?

I begynnelsen av valgkampen snakket Willoch om kriser overalt - i veisektoren, i helse- og sosialstellet, i skolen. Nå har han sluttet med det. Han har forstått at norske velgere er i stand til å bruke sine egne øyne.

Det norske samfunn er ikke et samfunn i krise. Det er et samfunn i vekst. Og nye oppgaver venter. Oppgaver vi må løse i fellesskap. Men det er en krise Willoch selv har vært med på å bygge opp, og det er forventningskrisen.

Gjennom 8 år har opposisjonen spilt på misnøye. Men også Høyre vet det er umulig å innfri alle løftene både Høyre og de andre partiene har gitt.

Dette er et viktig valg. Vår framtid avhenger av hvordan det styres. Politikken avhenger av den Regjering som velges. Og valget avgjør du!